OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
LsN Veli-Pekka Hautamäki
LsN Amanda Mäkelä

Lausunto

22.4.2026

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

Oikeusministeriön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi sosiaalihuoltolain, ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta (HE 113/2025 vp) – sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöluonnos

Perustuslakivaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöluonnoksesta liittyen hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi sosiaalihuoltolain, ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta.

Oikeusministeriö toteaa antaneensa aiemmin sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esitystä koskeneen 6.11.2025 päivätyn lausunnon, 2.12.2025 päivätyn lausunnon koskien sosiaali- ja terveysministeriön sosiaali- ja terveysvaliokunnalle toimittamaa vastinetta, sekä 25.2.2026 päivätyn lausunnon koskien sosiaali- ja terveysministeriön sosiaali- ja terveysvaliokunnalle toimittamaa vastinetta.

Oikeusministeriö suhtautuu myönteisesti hallituksen esityksen tavoitteeseen selventää oikeustilaa ja lainsäädäntöä sosiaalihuollossa käytettävien teknologisten ratkaisujen ja teknisen valvonnan osalta. Oikeusministeriö keskittyy lausunnossaan nyt lausuttavana olevaan sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöluonnokseen ja toteaa kunnioittavasti seuraavan.

47 § Teknologiset ratkaisut asiakkaan sosiaalipalvelun toteuttamisessa

Oikeusministeriö toteaa, että nyt lausuttavana olevassa sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöluonnoksessa 1. lakiehdotuksen 47 §:ään ehdotetaan tehtäväksi muutoksia hallituksen esityksessä alun perin ehdotettuun sekä myös verrattuna sosiaali- ja terveysministeriön vastineessaan ehdottamiin muutoksiin, joista oikeusministeriö antoi edellä mainitun 25.2.2026 päivätyn lausunnon sosiaali- ja terveysvaliokunnalle. Oikeusministeriö toteaa, että pykälän sisältö vastaa lähes sellaisenaan sitä, josta oikeusministeriö lausui 25.2.2026 päivätyssä lausunnossaan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle. Muutoksina ovat laitospalvelun lisääminen ehdotetun 2 momentin 1 ja 2 kohtiin, sekä toisaalta laitospalvelun poistaminen saman momentin 3 kohdasta. Oikeusministeriö pitää perusteltuna edelleen toistaa niitä näkökohtia, jotka se toi esille lausunnossaan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

1. Toimintakykyä havainnoivan teknologian käyttö rajautuisi nähtävästi sen pohjalta, millaisia teknologisia ratkaisuja kulloinkin olisi saatavilla. Pykälän 1 momentissa olevaa säännöstä voi

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Meritullinkatu 10 00170 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	kirjaamo.om@gov.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

tässä suhteessa pitää vastaavana perustuslakivaliokunnan lausumaan siitä, että sääntelyssä tulisi mahdollistaa myös teknologian kehittymisen huomioon ottaminen (PeVL 51/2025 vp, kohta 10). Toimintakykyä havainnoivan teknologisen ratkaisun käyttöä ohjaisi se, että ratkaisun tulisi olla sosiaalipalvelun asiakkaan palveluun käytettäväksi soveltuva ja asiakkaan palvelutarvetta vastaava. Kyseisen teknologisen ratkaisun käyttö olisi myös rajattu alueellisesti ja ajallisesti välttämättömään.

2. Oikeusministeriö toteaa edelleen, että perustuslakivaliokunnan tulkinnan (PeVL 51/2025 vp, s. 4) mukaan on mahdollista säätää teknologisten ratkaisujen käyttämisestä ilman asiakkaan suostumusta, joskin valiokunnan käsityksen mukaan sääntelyä asiakkaan ja tämän laillisen edustajan mielipiteen huomioon ottamisesta teknologisten ratkaisujen käytössä on syytä tiukentaa. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuttavana olevassa mietintöluonnoksessa on ilmaistu säännösperusteisesti se, että asiakkaan ja tarvittaessa hänen omaisensa ja läheisensä tai laillisen edustajansa kanssa tulee arvioida käyttöön otettavien teknologisten ratkaisujen soveltuvuus asiakkaan palveluihin ja toimenpiteisiin. Asiakkaan mielipide teknologisten ratkaisujen käyttöön pitää selvittää, jonka lisäksi asiakkaalle olisi selvitettävä, miten teknologisen ratkaisun käyttäminen vaikuttaa palvelun toteuttamiseen, ja mitkä olisivat vaihtoehtoiset palvelun toteuttamistavat ilman teknologista ratkaisua. Sellaisen asiakkaan kotona tai asumispalvelussa käytettävän teknologisen ratkaisun, jolla voidaan ottaa yhteyttä asiakkaaseen ja ohjata ja auttaa asiakasta hänen jokapäiväisessä elämässään, käyttö tulisi säännösluonnoksen mukaan rajata alueellisesti ja ajallisesti välttämättömään.

Oikeusministeriö toteaa, että mietintöluonnoksen säännösehdotukseen on hallituksen esitykseen verrattuna lisätty tekijöitä, joilla asiakkaan (ja tarvittaessa hänen omaisensa ja läheisensä tai laillisen edustajansa) mielipiteen huomiointi ja palvelun vaihtoehtoisen toteuttamistavan ilman teknologista ratkaisua esiin tuonti olisi säännösperusteisesti ilmaistu. Mainittuja lisäyksiä voidaan oikeusministeriön käsityksen mukaan pitää senlaatuisina, että niillä on huomioitu perustuslakivaliokunnan aiemmin lausumaa.

3. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt hallituksen esitystä koskevassa lausunnossaan (kohta 15) perustuslain 21 §:ssä turvatun oikeusturvan kannalta huomiota siihen, että teknologisen ratkaisun käyttö ilmenisi vain asiakassuunnitelmasta ja että se perustuisi asiakassuunnitelmasta vastaavan työntekijän harkintaan. Valiokunnan käsityksen mukaan esityksessä ei ole asianmukaisesti arvioitu sitä, miten asiakkaan oikeus oikeusturvaan toteutuu. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöluonnoksessa ehdotetaan lisättäväksi ehdotettuun 47 §:n 3 momenttiin säännös, jonka mukaan lain 45 §:ssä tarkoitetusta päätöksestä tai asiakkaan ja palveluntuottajan välisestä sopimuksesta tulee käydä ilmi asiakkaan sosiaalipalvelussa käyttöön otettava 2 momentissa tarkoitettu teknologinen ratkaisu.

Oikeusministeriö toteaa, että mainittujen lisäysten johdosta teknologisen ratkaisun käyttö ilmenisi muustakin kuin asiakassuunnitelmasta, kun ratkaisun käyttö tulisi kirjata päätökseen tai asiakkaan ja palveluntuottajan väliseen sopimukseen. Asiakkaan oikeusturvan perusteet olisivat oikeusministeriön käsityksen mukaan tällöin tulleet otetuiksi huomioon.

4. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (kohta 17) kiinnittänyt huomiota siihen, miten huolehditaan muiden kuin asiakkaan (esimerkiksi hänen kanssaan samassa asunnossa tai taloudessa asuvien) perusoikeuksista. Oikeusministeriö toteaa, että luonnostellussa 47 §:n 2 momentin säännöstössä esimerkiksi liikkeen tai äänen havainnoinnin tulisi säännöksen sanamuodon perusteella liittyä vain kyseisen sosiaalipalvelun asiakkaan toimintaan. Supistavasti tulkittuna tämä tarkoittaisi sitä, että asiakkaan asuessa asunnossa tai taloudessa, jossa asuu hänen lisäkseen muita ihmisiä, muiden ihmisten liikkeiden seuraaminen esimerkiksi kameralla tai äänen havainnointi ei olisi säännöksen perusteella sallittua.

Ehdotetun 47 §:n 4 momentin mukaan teknologisen ratkaisun käyttöönotossa ja käytössä olisi huolehdittava muun muassa, että teknologinen ratkaisu ei puutu asiakkaan eikä muun henkilön yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan enempää kuin asiakkaan hoidon ja huolenpidon tarve välttämättä edellyttää. Muiden kuin asiakkaiden perusoikeuksien rajoittamisen kannalta vaikuttaisi olevan välttämätöntä tarkentaa sääntelyä mainittujen rajoitusten perusteista ja mahdollisesti myös siitä, millä tavoin muiden kuin asiakkaan olisi mahdollista vaikuttaa perusoikeuksiensa rajoittamiseen tilanteessa, jossa perusoikeuden rajoitus on kuitenkin tarkoitettu kohdistumaan nimenomaisesti sosiaalihuollon asiakkaaseen.

Oikeusministeriö toteaa selvyyden vuoksi, että asiakkaan kotiin asennettavien teknologisten ratkaisujen osalta voi olla mahdotonta rajata esimerkiksi muiden henkilöiden tietojen käsittelyä kokonaan pois. Oikeusministeriön käsityksen mukaan mietintöluonnoksen säännösmuotoiluissa ei välttämättä ole riittävästi otettu huomioon perustuslakivaliokunnan valtiosääntöoikeudellista huomiota siitä, miten huolehditaan muiden kuin asiakkaan (esimerkiksi hänen kanssaan samassa asunnossa tai taloudessa asuvien) perusoikeuksista, kuten yksityiselämän suojasta ja henkilötietojen suojasta. Kyse on tältä osin ennen muuta sääntelyn täsmällisyydestä.

Henkilötietojen suoja ja automatisoidut yksittäispäätökset

Oikeusministeriö toteaa alkuun, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöluonnoksen 1. lakiehdotuksen 47 ja 48 §:n henkilötietojen käsittelyyn liittyvät ehdotukset vastaavat sitä ehdotusta, josta oikeusministeriö lausui 25.2.2026 päivätyssä lausunnossaan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota tältä osin henkilötietojen käsittelystä säätämisen täsmällisyyteen sekä kysymykseen siitä, voiko kyse olla joltain osin tietosuoja-asetuksen tarkoittamista automatisoiduista yksittäispäätöksistä.

Henkilötietojen käsittelystä säätäminen

Oikeusministeriö on kiinnittänyt aikaisemmissa sosiaali- ja terveysvaliokunnalle toimittamissaan lausunnoissa huomiota ehdotetun sääntelyn täsmällisyyteen. Täsmällisyyden osalta huomio on kiinnittynyt muun muassa siihen, ettei ehdotuksista käynyt selkeästi ilmi, kenen henkilötietojen käsittelyä ehdotettu sääntely koskisi, minkälaisia henkilötietoja voitaisiin käsitellä, mikä henkilötietojen käsittelyn käyttötarkoitus olisi ja miten sääntelyä sovellettaisiin suhteessa asiakastietolakiin. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöluonnoksessa ehdotetaan täsmennyksiä siten, että 1. lakiehdotuksen 47 §:n 5 momentin mukaan teknologisen ratkaisun käytön yhteydessä tapahtuvasta asiakastietojen käsittelystä säädetään asiakastietolaissa ja että käsiteltävät henkilötiedot olisi rajattava asiakkaan sosiaalipalvelun järjestämisen ja toteuttamisen kannalta välttämättömään. Henkilötiedot olisi lisäksi poistettava välittömästi sen jälkeen, kun niiden käyttötarkoitus on päättynyt ja asiakastiedot olisi kirjattu sosiaalihuollon asiakasasiakirjoihin noudattaen asiakastietolain 17 §:ää. Oikeusministeriö katsoo, että täsmennykset muun muassa käyttötarkoitusten ja säilytysajan suhteen vaikuttavat perustelluilta.

Oikeusministeriö toteaa, ettei sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöluonnoksesta käy ilmi, miten muiden kuin asiakkaan henkilötietoja käsiteltäisiin (nyt ehdotettu sääntely vaikuttaisi soveltuvan ainoastaan sosiaalihuollon asiakkaiden henkilötietojen käsittelyyn). Ehdotettu sääntely jättää edelleen avoimeksi, soveltuisiko sääntely ainoastaan asiakastietolaissa säädettyihin sosiaalihuollon asiakastietoihin vai myös laajemmin muihin henkilötietoihin (ehdotetun 47 §:n 5 momentin ensimmäinen virke viittaa asiakastietolakiin, joka säätää sosiaalihuollon asiakastiedoista, mutta toinen virke säätää laajemmin henkilötiedoista) sekä sen, mitä arkaluonteisia henkilötietoja, mukaan lukien erityisiä henkilötietoryhmiä, säännöksen nojalla voitaisiin käsitellä.

Koska sääntely jättää avoimeksi, kenen henkilötietojen käsittelyä 47 §:n 5 momentti koskisi ja minkälaisia henkilötietoja sääntelyn nojalla voitaisiin käsitellä, oikeusministeriölle jää

epäselväksi, voisivatko perustuslakivaliokunnan arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyä koskevat reunaehdot (ks. erityisesti PeVL 14/2018 vp, s. 5—6 sekä PeVL 13/2016 vp, s. 3—4) ja tietosuoja-asetuksen 9 artiklan reunaehdot täyttyä. Arkaluonteisten henkilötietojen, kuten sosiaalihuollon ja terveydentilatietojen, käsittelystä tulee säätää täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. Erityisten henkilötietoryhmien, kuten terveydentilatietojen, käsittelyn osalta tulee lisäksi huolehtia riittävistä ja asianmukaisista suojatoimista. Sosiaalihuollon asiakkaiden osalta henkilötietojen käsittelystä säädetään täsmällisesti asiakastietolaissa, mutta muiden kuin sosiaalihuollon asiakkaiden osalta edellä mainittu jää epäselväksi.

Automatisoidut yksittäispäätökset

Oikeusministeriö on nostanut sosiaali- ja terveysvaliokunnalle toimitetuissa lausunnoissaan esiin, että hallituksen esitys jätti epäselväksi, voitaisiinko teknologisia ratkaisuja pitää joissakin tilanteissa tietosuoja-asetuksen 22 artiklan tarkoittamina automatisoituina yksittäispäätöksinä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöluonnoksen 79 kappaleessa todetaan, että ”*[m]inisteriön selvityksen mukaan esityksessä ei säädetä oikeusperustaa automaattisille yksittäispäätöksille. Esityksessä tarkoitetut teknologiset ratkaisut voivat tehdä päättelyä esimerkiksi ihmisen toiminnan, kuten kaatumisen tai elintoimintojen perusteella. Ratkaisut tekevät analysointia käytännössä reaaliajassa ja analyysi voi johtaa siihen, että palveluntuottajalle menee tietoa. Käytössä oleva laite ei kuitenkaan tee itsenäisesti päätöksiä, vaan palveluntuottaja tekee päätöksen saamansa tiedon perusteella, esimerkiksi ottaa yhteyttä asiakkaaseen tai soittaa paikalle ambulanssin.*”

Oikeusministeriö kiinnittää edellä mainitun osalta huomiota siihen, että sosiaalihuoltolakiin ehdotettu (HE 113/2025 vp, s. 85) teknologisen ratkaisun määritelmä on varsin laaja ja tarkoittaisi erilaisia sosiaalipalvelun toteuttamisessa käytettäviä sähköisiä laitteita, ohjelmistoja, palveluja ja järjestelmiä. Teknologinen ratkaisu voisi olla fyysinen laite (kuten tietokone, lääkinnällinen laite tai turvaranneke), koodi, sovellus, verkkopalvelu tai digitaalinen alusta, johon yhdistyy laitteita, ohjelmistoja tai prosesseja. Ratkaisu voisi hallituksen esityksen mukaan olla myös tekoälyjärjestelmä. Hallituksen esityksessä ei ole tehty rajausta sen suhteen, minkälaisesta tekoälyjärjestelmästä voisi olla kyse. Näin ollen ehdotettu sääntely voisi mahdollistaa myös sellaisen teknologisen ratkaisun, jossa tekoäly toimii ainakin osittain ilman jatkuvaa ihmisen ohjausta (vaihteleva autonomian taso), voi muuttaa toimintaansa käytön aikana (koneoppiminen) ja tekee itsenäisiä päätelmiä, miten se tuottaa tuloksia (kuten suosituksia tai päätöksiä).

Hallituksen esityksessä ehdotettu määritelmä ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöluonnoksessa ehdotettu 47 § eivät vaikuttaisi rajaavan pois sellaisia teknologisia ratkaisuja, joiden käyttäminen voisi tosiasiallisesti tarkoittaa tietosuoja-asetuksen 22 artiklan tarkoittamien automatisoitujen yksittäispäätösten tekemistä. Oikeusministeriö toteaa, että perustuslakivaliokunnan olisi syytä arvioida edellä mainittua muun muassa oikeuskäytännön[1], apulaistietosuojavaltuutetun ratkaisukäytännön[2] ja Euroopan tietosuojaviranomaisten suuntaviivojen[3] valossa.

[1] Unionin tuomioistuimen asiassa C-634/21 katsotaan, että 22 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu päätös on käsitteeltään laaja ja että esimerkiksi luottotietoyrityksen tarjoamaa automatisoitua todennäköisyysarviota on pidettävä automatisoituna yksittäispäätöksenä silloin, kun kyseisestä todennäköisyysarviosta riippuu olennaisesti se, perustaako, täyttääkö tai päättääkö tämän todennäköisyysarvion tiedoksi saanut kolmas osapuoli sopimussuhteen tämän henkilön kanssa.

[2] Apulaistietosuojavaltuutettu on ratkaisukäytännössään katsonut, että esimerkiksi tietokoneavusteinen potilastietojen läpikäynti terveytensä puolesta riskissä olevien potilaiden löytämiseksi sisälsi 22 artiklassa tarkoitetun automatisoidun yksittäispäätöksen niissä tilanteissa, joissa potilasta ei poimita tarkempaan tarkasteluun riskiarvion perusteella (TSV 3895/83/22, 23.6.2022). Apulaistietosuojavaltuutettu on arvioinut vastaavasti myös terveyshyötyarvio -nimisen työkalun osalta (TSV 6482/186/2020, 23.8.2022).

[3] Euroopan tietosuojaviranomaisen antamissa suuntaviivoissa (Suuntaviivat automatisoiduista yksittäispäätöksistä ja profiloinnista asetuksen (EU) 2016/679 täytäntöön panemiseksi, WP251rev.01) on arvioitu, mitä oikeusvaikutuksilla ja

Oikeusministeriö saa mietintöluonnoksesta vaikutelman, että osa sosiaalihuollon palveluita koskevista teknologisista ratkaisuista voisi sisältää vastaavia elementtejä kuin unionin tuomioistuimen ja apulaistietosuojavaltuutetun käytännössä. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöluonnoksessa tuodaan esiin, että teknologisilla ratkaisuilla tarkoitettaisiin muun muassa sellaisia ratkaisuja, jotka havainnoivat asiakasta ja lähettävät tietoa huolenpidon tai avun tarpeesta palveluntuottajalle, jolloin palveluntuottaja voi avata yhteyden asiakkaaseen ja päättää toimenpiteestä. Mietintöluonnoksessa todetaan, että teknologiset ratkaisut tekevät reaaliaikaisesti analysointia, joka voi johtaa siihen, että palveluntuottajalle menee tietoa. Mietintöluonnoksen mukaan käytössä oleva laite ei kuitenkaan tee itsenäisesti päätöksiä, vaan palveluntuottaja tekee päätöksen saamansa tiedon perusteella.

Oikeusministeriö kiinnittää tältä osin huomiota siihen, että teknologisen ratkaisun tekemä analyysi voi johtaa myös siihen, että se ei tee palveluntarjoajalle ilmoitusta, jolloin palveluntarjoajalla ei ole tosiasiallista mahdollisuutta tehdä päätöstä palveluntarpeesta. Muun muassa tällaisissa tilanteissa jää epäselväksi, voisiko niissä olla kyse tietosuoja-asetuksen 22 artiklan tarkoittamista automatisoiduista yksittäispäätöksistä, sillä kyse voisi olla tosiasiallisesti siitä, että teknologinen ratkaisu toimisi itsenäisesti ja sen tekemä havainto ja analyysi voisivat vaikuttaa palvelun tai hoidon saamiseen tai ohjata olennaisesti palvelun- tai hoidontarpeen arviointia. Tällainen tilanne voi olla erityisesti sellaisissa teknologisissa ratkaisuissa, jotka havainnoisivat sosiaalihuollon asiakasta itsenäisesti, jolloin puutteelliset ja virheelliset havainnot voisivat tarkoittaa, ettei palveluntuottajalle välity oikeaa tietoa tai lainkaan tietoa asiakkaan toimintakyvystä tai terveydentilasta. Tällöin sosiaalihuollon asiakas voisi jäädä ilman välttämätöntä palvelua tai hoitoa, sillä teknologisen ratkaisun tekemä virheellinen tai puutteellinen havainto asiakkaan toimintakyvystä voisi johtaa esimerkiksi tilanteeseen, jossa palveluntuottajan henkilökunta ei käy katsomassa asiakasta, ota yhteyttä asiakkaaseen tai soita ambulanssia, vaikka asiakas tarvitsisi välitöntä hoitoa. Oikeusministeriö toteaa selvyyden vuoksi, että tietosuoja-asetuksen 22 artikla koskee tilanteita, joissa käsittely perustuu pelkästään automaattiseen käsittelyyn, eli teknologinen ratkaisun käyttö ohjaisi olennaisesti tai kokonaan palveluntarvetta. Kyseinen sääntely ei koske tilanteita, joissa teknologinen ratkaisu toimii palvelun- tai hoidontarvetta tukevana.

Huomioiden, että esitys jättäisi avoimeksi teknologiset ratkaisut ja mahdollistaisi myös teknologisen kehityksen, oikeusministeriön näkemyksen mukaan tulisi pohtia, tulisiko ehdotettavasti sääntelystä käydä selkeästi ilmi, ettei se mahdollistaisi tietosuoja-asetuksen 22 artiklan tarkoittamia automatisoituja yksittäispäätöksiä. Nyt ehdotettava sääntelymalli johtaa siihen, että palvelun tuottajille jäisi taakka arvioida, mikäli teknologinen ratkaisu voisi käytännössä johtaa automatisoituun yksittäispäätökseen. Tällainen arviointi tulisi tehdä tapauskohtaisesti, vaatisi erityistä asiantuntemusta ja edellyttäisi kattavaa ja huolellista arviointia. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että tässä tapauksessa arviointi jäisi perusoikeusherkässä kontekstissa palvelun tuottajien harkittavaksi ja se tulisi kyetä tekemään asianmukaisesti asiakkaan palvelutarvetta arvioitaessa ja/tai hänen asiakassuunnitelmaansa laadittaessa.

Oikeusministeriö toteaa, että mikäli automatisoituja yksittäistapauksia koskeva asia jää epäselväksi, ei voida varmistua siitä, että ehdotettava sääntely vastaa kaikilta osin tietosuoja-asetuksen, ennen muuta asetuksen 22 artiklan, edellytyksiä. Perustuslakivaliokunta edellytti lausunnossaan sääntelyn täsmentämistä merkittävästi niin, että siitä käyvät ehdotettua selvemmin ilmi

---

”*vastaavalla tavalla merkittävästi*” tarkoitetaan. Oikeusvaikutusten osalta suuntaviivoissa mainitaan muun muassa päätökset, jotka johtavat tietyn lakisääteisen sosiaalietuuden, kuten lapsilisän tai asumistuen, myöntämiseen tai epäämiseen (ks. Suuntaviivat s. 22–23). Vastaavalla tavalla merkittävien vaikutusten osalta tuodaan esiin päätökset, joilla voidaan vaikuttaa merkittävästi kyseisten henkilöiden olosuhteisiin, käyttäytymiseen tai valintoihin, rekisteröityyn pitkäaikaisesti tai pysyvästi tai päätöksiä, jotka voivat ääritapauksessa johtaa henkilöiden syrjäytymiseen tai syrjintään. Suuntaviivoissa mainitaan esimerkkinä henkilön mahdollisuudet saada terveydenhuoltopalveluja (ks. Suuntaviivat s. 23).

eriasteisesti perusoikeuksiin puuttuvat teknologiset ratkaisut ja niiden käytön edellytykset ja rajoitukset (ks. PeVL 51/2025 vp, kohta 9). Tämä ei välttämättä toteudu mietintöluonnoksessa.

Oikeusministeriö ei ota sinänsä kantaa siihen, tulisiko automatisoidut yksittäispäätökset sallia sosiaalihuollon palveluihin liittyen. Ehdotetun sääntelyn tulee olla selvä, voisiko kyse olla tosiasiallisesti automatisoiduista yksittäispäätöksistä, jolloin ehdotettavassa sääntelyssä tulisi huomioida tietosuoja-asetuksen 22 artiklassa säädetyt reunaehdot. Esityksestä saatavan vaikutelman mukaan teknologisten ratkaisuiden käytössä voisi edellä esiin tuodusti olla kyse tapauskohtaisesti myös automaattisista yksittäispäätöksistä, jolloin näiden sallimisesta voisi olla tarkoituksenmukaista erikseen säätää. On myös hyvä huomioida hallituksen esityksen yleinen tavoite teknologianeutraaliuteen sekä myös se, että teknologisilla ratkaisuilla voi olla sosiaalihuollon asiakkaan näkökulmasta riskien lisäksi myös positiivisia vaikutuksia ja hyötyjä.

Mikäli automatisoidut yksittäispäätökset haluttaisiin sallia, tulisi siitä säätää nimenomaisesti tietosuoja-asetuksen 22 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesti ja erityisten henkilötietoryhmien osalta, mitä 22 artiklan 4 kohdassa säädetään. Asetuksen 22 artikla edellyttää ennen muuta asianmukaisista suojatoimenpiteistä säätämistä. Tältä osin asetuksen johdanto-osan 71 kappaleessa tuodaan esiin mahdollisina suojatoimenpiteinä muun muassa käsittelystä ilmoittaminen rekisteröidylle ja oikeus vaatia ihmisen osallistumista tietojen käsittelemiseen sekä rekisteröidyn oikeus esittää kantansa, saada selvitys kyseisen arvioinnin jälkeen tehdystä päätöksestä ja riitauttaa päätös. Kyseisessä johdanto-osan kappaleessa todetaan lisäksi, että automatisoituja yksittäispäätöksiä ei saisi kohdistaa lapseen (ks. myös Suuntaviivat[4], s. 30, jossa todetaan, ettei johdanto-osan 71 kappale muodosta lapsiin kohdistuvan käsittelyn ehdotonta kieltoa, vaan automatisoidut yksittäispäätökset saattavat joissain tilanteissa olla välttämättömiä esimerkiksi lasten hyvinvoinnin suojelemiseksi).

Mikäli automatisoituja yksittäispäätöksiä ei haluta tosiasiallisesti mahdollistaa, olisi perustuslakivaliokunnan syytä arvioida, tulisiko 1. lakiehdotuksen 47 §:ää tältä osin täsmentää. Oikeusministeriö toteaa tältä osin, että ehdotettavaa sääntelyä voitaisiin mahdollisesti täsmentää siten, että palveluntarjoaja ei voisi ottaa käyttöön sellaisia teknologisia ratkaisuja, joissa voisi olla kyse tietosuoja-asetuksen 22 artiklan tarkoittamasta käsittelystä, eli sellaisesta pelkästään automaattisesta käsittelystä, jolla voi olla sosiaalihuollon asiakkaalle oikeusvaikutuksia tai vastaavia merkittäviä vaikutuksia. Ehdotettavassa 1. lakiehdotuksen 47 §:ssä tämä voitaisiin esimerkiksi varmistaa siten, että sosiaalihuollon palvelun- tai hoidontarpeen arviointi ei voisi yksittäistilanteissa perustua *pelkästään* teknologisen ratkaisun tekemiin havaintoihin ja analyyseihin, vaan teknologisten ratkaisujen käytössä olisi kyse palveluntarjoajia *tukevasta* roolista sosiaalihuollon palveluiden järjestämisessä. Tältä osin on mahdollista arvioida myös 1. lakiehdotuksen 3 §:n 8 kohtaan ehdotettua teknologisen ratkaisun määritelmää.

[4] Ks. alaviite 3.